

припинення правовідносин. У контексті адміністративного судочинства цей принцип забезпечує впевненість учасників у результатах правових дій та гарантує стабільність процесів. Проте зміни в правовому регулюванні можливі та необхідні, але вони не повинні бути довільними чи непредбачуваними, що підтримує динамізм правової системи.

Література:

1. Щербанюк О, Бзова Л. Застосування принципу юридичної визначеності при розгляді адміністративних справ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. № 70. С. 364–367.

2. Єсімов С. Реалізація принципу змагальності в адміністративному судочинстві при використанні інформаційних технологій. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 251–257.

3. Міловська Н. В. Принцип правової визначеності в контексті оновлення цивільного законодавства України. *Нове українське право*. 2022. № 1. С. 57–63.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-21>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО СТАНДАРТІВ ЄС

Мурашко І. С.

*здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
за спеціальністю 081 – Право*

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Манько Д. Г.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Гармонізація національного фіскального законодавства щодо акцизного оподаткування з європейськими стандартами не втрачає своєї актуальності та потребує виважених кроків, адже різкі зміни в адмініструванні акцизів можуть негативно вплинути на окремі галузі економіки, спричинивши різке підвищення цін на товари широкого споживання, зокрема алкогольні напої, тютюнові вироби та енергоносії.

Процес гармонізації акцизного оподаткування України з практиками та стандартами ЄС має базуватися на якісному впровадженні в національне нормативно-правове регулювання положень окремих Директив ЄС. Підписання Угоди про асоціацію між ЄС та Україною є своєрідним каталізатором процесу повноцінної податкової гармонізації національного податкового законодавства України зі *acquis* ЄС, у тому числі і в аспектах акцизного оподаткування. Так, статтею 353 Глави 4 Угоди передбачається, що поступове наближення до структури оподаткування, визначеної у *acquis* ЄС, здійснюється відповідно до Додатка XXVIII до цієї Угоди [1, ст. 353]. Як зазначає І.О. Биков, в контексті наближення національної системи оподаткування до практик та стандартів ЄС відбувається не лише приведення національного податкового законодавства у відповідність до встановлених стандартів ЄС, а й відбувається формування концептуальних підходів до реалізації в Україні податкового законодавства за стандартами ЄС, що фактично призводить до еволюції національної практики оподаткування [2, с. 672].

Основним документом з питань регулювання акцизного податку в ЄС є Директива 2008/118/ЄС від 16 грудня 2008 року «Про загальний режим акцизних зборів» та скасування Директиви № 92/12/ЄЕС. Важливою є й Директива Ради ЄС від 19 жовтня 1992 р. № 92/84/ЄЕС щодо зближення ставок акцизних зборів на спирт та алкогольні напої, Директива Ради ЄС від 21 червня 2011 р. № 2011/64/ЄС щодо структури та ставок акцизного збору на тютюнові вироби та Директива Ради ЄС від 28 листопада 2006 р. № 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість та інші, встановлені у додатку XXVIII до глави 4 «Оподаткування» розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» [1].

Зазначені документи, в контексті реалізації Плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 березня 2012 р. № 156-р [3] вже мали привабливість для України з точки зору імплементації їх положень в національне законодавство. З урахуванням того, що зазначені стандарти ЄС, врегульовують аспекти непрямого оподаткування, вони є, на нашу думку, своєрідними керівними положеннями та основою для розроблення законопроектів щодо внесення змін до національного податкового законодавства та реалізації різного роду заходів з питань імплементації до Податкового кодексу України стандартів права ЄС.

Крім того, з урахуванням тенденцій розвитку гармонізації законодавства, констатуємо, що чинний Податковий кодекс України в частині акцизного податку передбачає тенденції до об'єднання положень ряду Директив ЄС, що є суттєвим напрацювання на євроінтеграційному шляху

в даному аспекті, що стосується положень Директив Ради № 92/79/ЄЕС, № 92/80/ЄЕС, №92/84/ЄЕС, № 2003/96ЄС.

Аналізуючи ст. 14, 15, 16–19 Директиви № 2003/96ЄС, вбачається присутність ряду преференцій звільнення від оподаткування енергопродуктів цільового призначення, а в законодавстві України не є чіткого підходу до застосування диференційованих ставок оподаткування об'єктів фінансового впливу [4]. На нашу думку, підхід виключно за об'ємом споживання може бути доповнений специфічною ознакою суб'єкта оподаткування (наприклад, Збройні Сили України, державне підприємство, комерційне або не комерційне підприємство, тощо). На нашу думку, зазначений підхід має потужний регуляторний потенціал.

Звертаючи увагу на те, що Директива № 2003/96ЄС встановлює диференційовані ставки акцизного оподаткування моторного палива в залежності від його комерційного, некомерційного або промислового використання чи для потреб населення, зазначений досвід може бути позитивним для України. Відмінним в регулюванні ЄС у порівнянні із національним законодавством є різні одиниці виміру ставок акцизного податку по відношенню до окремих енергоносіїв. Так, Податковий кодекс України в ст. 215.3.4 акцизний податок обраховує з 1 тис. літрів продуктів, в за вказаною вище Директивою ЄС до обрахунку береться 1 тис. кілограмів, тобто присутні неточності в розмірах ставок податку [4]. Зазначені ставки, при аналіз вказаної директиви ЄС та норм Податкового кодексу не є поодиноким, саме тому питання є актуальним. Хоча на разі, проводиться робота із оптимізації положень вказаної Директиви ЄС як в рамках самого ЄС так і зі сторони держав-членів.

Відмітимо, що адаптація акцизного енергетичних товарів до стандартів ЄС передбачає кілька ключових кроків згідно з Директивою № 2003/96/ЄС, а саме, вважаємо за потрібне акцентувати увагу на конкретизації переліку енерготоварів, що підлягають акцизному оподаткуванню відповідно до практик ЄС. Важливою також є диференціація ставок залежно від мети споживання енергопродуктів.

Відмітимо, що гармонізація акцизного оподаткування України з європейськими стандартами є важливим завданням, що вимагає обережних і поступових змін для запобігання негативному впливу на економіку, зокрема на ціни товарів широкого вжитку, як-от алкогольні напої, тютюнові вироби та енергопродукти. Угода про асоціацію між Україною та ЄС стала каталізатором для повної податкової інтеграції з європейським *acquis*, що передбачає відповідність українського податкового законодавства стандартам ЄС, а також стимулює розробку національної податкової політики з урахуванням європейських підходів. Важливими кроками на шляху адаптації є імплементація Директив 2008/118/ЄС, 92/84/ЄЕС та інших ключових директив, які визначають спільний режим

акцизного оподаткування в ЄС. Доцільно конкретизувати перелік енергетичних товарів, що підлягають акцизному оподаткуванню, та враховувати особливості споживання енергопродуктів, встановлюючи для них диференційовані ставки податку. Крім того, успішна гармонізація потребує чіткої інтеграції положень Директиви 2003/96/ЄС, яка встановлює мінімальні ставки акцизів на енергопродукти та дозволяє певні преференції для їхнього цільового використання. Для України важливим є розгляд досвіду ЄС у застосуванні диференційованих ставок податку залежно від комерційного чи некомерційного споживання, а також адаптація одиниць вимірювання ставок акцизу відповідно до європейських стандартів, що наразі в українському законодавстві призводить до певних розбіжностей.

Разом із тим, важливо враховувати, що поточний Податковий кодекс України має тенденцію до об'єднання положень кількох європейських директив, що свідчить про прогрес на шляху до євроінтеграції у сфері акцизного оподаткування. Однак для досягнення повної відповідності стандартам ЄС Україні необхідно продовжувати вдосконалювати податкове законодавство, враховуючи зміни, що наразі впроваджуються в ЄС для адаптації до нових кліматичних та енергетичних цілей. З урахуванням соціально-економічної специфіки України, ефективна гармонізація акцизного оподаткування потребує збалансованого підходу, який включатиме як адаптацію до стандартів ЄС так і врахування національних інтересів та соціально-культурних реалій.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 черв. 2014 р. *Офіц. вісн. України*. 2014. № 75, ч. 1. С. 114. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2. І. Биков. Еволюція національної податкової системи в контексті наближення податкового законодавства України до стандартів Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 671–673. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/162>

3. Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2012 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Розпорядження Кабінету Міністрів України; План, Заходи від 28.03.2012 р. № 156-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2012-%D1%80#Text>

4. Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32003L0096>